

40 փոք.

ՇԱԲԱԹ ԱԹԵՐ

40 փոք.

Ազգային, Քաղաքական, Բանասիրական եւ Երգիծաբանական

ՏՆՕՐԷՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԵՕՔՍԷՏԷԱՆ

Հասցէ, Ղալաթիա Նորատունկեան խան

ԺԲ. Տարի Թիւ 47

ՇԱԲԱԹ

29 Մայիս, 1899

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. Յ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ.—Կաղզուանցիին հարիւրամեակին առթիւ:

Յ. Ս. ՀԱԶԱՐԱՊԵՏԵԱՆ.—Ձանքիւղը ուռեցաւ:

Յ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ.—Փորհարութեան դեղը:

ՋԷԼԷՆԻՍ.—Փետացուն:

Կ. Փ.—Այաֆրանկա:

Վ.Ա.ՀԱՆ.ՓԱՓԱՋԵԱՆ.—Վիճակ:

Մ.—Տեսակցութիւն մը:

* * *—Նկարներ:

ԵՍ.—Կը հաւատա՞ք:

ՍՓ.—Կէս ապտակ ալ թափառիկին:

Ծաղիկի հեռագիրները:

Ազգային լուրեր:

ԿԱՂԶՈՒՄՆՅՈՐՆ

ՀԱՐԻԻՐԱՄԵԱԿԻՆ ԱՌԹԻԻ

Այո՛, շատ տարիներ առաջ՝ Կ. Պօլսոյ Տ. Զաքարիա Պատրիարքին ծերութեան պատկերը տեսած էինք Արմաշու Մայրավանքի վեհարանին մէջ. բայց Ն. Սրբազնութեան կեանքի պատմութենէն ու մանրամասներէն հաղիւ քիչ մը բան նիշած էինք կենսագրական յուշատետրի փութիկիս մէջ:

Կը հաւատա՞ք, այդ մասին անգիր-Առնա՝ վուաները սլափ դառնայինք, երբ անակնկալ պարզայ մը չի գար լուսաւորել մեզ:

Եւ ահա՛ ինչպէս:

Ընթացիկ տարւոյս սկիզբը՝ օր մը ի Մէրճան, Մարգարեան ծանօթ գրատունը նստած՝ կը հե-

տաքրքրուէինք զանազան հին մատեաններով և նորայոյս կենսագրութիւններով: Յանկարծ ներս մտաւ Զուխաճի-խանի մէջ կօչկակարութեամբ զբաղող ընտանիքի հայր մը, ձեռքը բռնած կաղզուանցիին եղբորորդւոյն՝ Տէր Պօղոսի մի ձեռագիրը:

Մեր սովորական հետաքրքրութեամբը վերահասու եղանք թէ՛ այդ ձեռագիրը Սամաթիա իր բնակած տանը ձեղնայարկին մէջէն դուրս տած է:

Հա՛րկ է ըսել թէ Հայ կօչկակարը նիւթապէս նեղը մնացած ըլլալուն, կ'ուզէր մէկու մը ծախել այդ գիրքը՝ աղով-պիպէրով:

Շարաթներով մեր քովը մնաց գիրքը. Կը խոստովանինք թէ բաւական լոյսեր, պաշարներ քաղցինք ձեռագրէն, և շնորհակալութեամբ վերադարձուցինք կօչկակարին, որ յուսահատ տառած ծախած էր յիշեալ գիրքը, մէկ անգղ. ոսկիի:

Այս բարեպատեհ վաճառումէն օգտուելով Արեւելի խմբագրութիւնը, մարտին մէջ կանխեց համառօտագիծ յօդուած մը կաղզուանցիի հարիւրամեակին առթիւ: Լքեալ ձեռագիրը՝ բաղդաւորուեցաւ՝ կօչկակարին քովէն խոյս տալով, մինչեւ Ս. Պատրիարքին ձեռքը իյնալու, ուրիշ տարածուեցաւ Հայր Մկրեանէն սկսելով մինչեւ մասնագէտ տաճկաբան Կուրտիկեան Ստեփան էֆէնտիին, Տ. Վահրամ-Մանկունի Սրբազանին, և հուսկ ապա՝ Տ. Գիւտ քահանային՝ որ զայն տպագրութեան յանձնեց:

Ծանուցեալ ձեռագրին օրինակը՝ թողունք այժմ Կուրի ափանց վրայ, և մենք դառնանք հո՛ս, մեր ուսումնասիրութեանը:

* * *

Տէր-Պօղոսի ձեռագրէն որոշ կ'իմացուի թէ՝
Զաքարիա Պատրիարքը՝ «յերկրէն Գաբելինաց և
գիւղաքաղաքէն Կաղզուանայ» էր, յորում ճշգ-
նեցան սուրբքն՝ Վարոս և Թաթուլ միանձնունքն:

Իսկ Զաքարիայի ազգատոհմին համար
գրուած էր:

«Յազգէն Փօքուղեանց որդի առն մեծատան
ուրումն երեւելոյ՝ նոյն նահանգի՝ Բարիոյս ա-
նուն, և մայրն նորին վայելացեալն առաքինու-
թեամբ նաղէ անուն, որ էր գուսար գլխաւորի
նոյն գաւառի»:

Կաղզուանցին՝ փոքր հասակէն յարմարու-
թիւն ունեցեր է պատրաստուելու կուսակենցաղ
եկեղեցականութեան: Մանկական հասակին մէջ՝
տիւ և գիշեր հետեւած է ընթերցանութեան, և ի
պատանեկութեան՝ Ս. Գրոց ուսման:

Ահա՛ այս յուսածիծաղ հասակին մէջ է, որ
թողուլ կը տրամադրուի իր հայրը և մայրը, ինչ-
պէս նաև աշխարհային ամէն զուարճութիւնները
ու բերկրութիւնները:

Ծնողքը՝ թէպէտ կը փորձեն որ իրենց զա-
ւակը ամուսնացնեն, այլ նա՝ անսասան ու ան-
յողդողդ կը մնայ իր որոշմանը մէջ: Ուստի
կերթայ, կը հաստատուի յէջմիածին, ուր կը կա-
տարեւագործէ իր ուսումը, և իր մտաւորական
զարգացումը ժամանակին ներած սահմանին մէջ
յառաջ կը տանի:

Ժամանակագիր-կենսագիրը կը շեշտէ թէ՝
«յոյժ ընթերցասէր էր նա, մաքրակենցաղ, խո-
նարհ և հեղ: ինչպէս և սիրող առանձնութեան»:

Իսկ երբ Կաղզուանցոյն ֆիզիքական նկարա-
զրութեանը կը ձևւորակէ, աւելի ոգեւորեալ շեշ-
տով մը կը բացատրէ անոր յատկանիշերը,
մանրամասնելով թէ, «Հասակաւն էր երկայն, դի-
մօքն գեղեցիկ և անդալեւրալ իրերու դառիւծ. լայն
երես՝ և լայն ճակատ, աչօքն և ուրնգամբքն չա-
փաւոր, և հերալի յոյժ, և շնորհալի, և միանդա-
մայն հիանալի և զարմանալի»:

Տ. Զաքարիա՝ «կամօքն Աստուծոյ— ինչպէս
գրուած է—վարդապետ ձեռնադրուած է ի ՌՄԴ
Թուականիս Հայոց, լուսարարապետ Եղիազար Ե-
պիսկոպոսէն, և եպիսկոպոս ձեռնադրուած Շա-
մսխեցի Տ. Յակոբ Ս. Կաթողիկոսէն, ուրկէ կ'ընտ-
րուի նուիրակ Թոքատի քաղաքին, որ յայնժամ
Էջմիածնայ սեբուսի վիճակներէն էր»:

Տ. Զաքարիա՝ յետոյ Կ. Պոլսոյ նուիրակ

կարգուելով Տ. Սիմէոն Կաթողիկոսէն, մայրա-
քաղաքս կուգայ, ուր իր խղճամիտ պաշտօնաւա-
րութեան մէջ կը գնահատուի Աղգային մեծամեծ-
ներէն, և Կ. Պոլսոյ Պատրիարք կ'ընտրուի «ի ՌՄԴԲ
Թուականիս մերում, ի յեղն նոյեմբերի, ի տօնի ա-
ռաջին լուսաւորչայն մերոց, Թադէոսի և Բար-
թողիմէոսի. Յաւուրս Արքային Օսմանցոց Սուլ-
թան Մուհաֆայի»:

* * *

Կաղզուանցի Տ. Զաքարիա Արքեպիսկոպոս՝
երկու շրջան Պատրիարքութիւն վարած է:

Առաջինը՝ կ'սկսի 1773 Նոյեմբ. 28էն մինչև
1781 մայիս 28, յորմէ յետոյ Մուսանիայի գծով
ի Պրուսա մեկուսացած է, հետն ամենելով իր ձեռ-
նասուն աշակերտներէն՝ Վանցի Թովմաս վարդա-
պետը, Գարադօչ Պօղոս վարդապետը, Յակոբոս
Սարկաւազը, Տիրացու Մեսրոպը, և այլք:

Ինը ամիսներ Պրուսայի մէջ ասպնջականութե-
տը, Գումգաբուի Մայր-Եկեղեցւոյ մէջ 1782
մարտ 31ին, միաձայնութեամբ պատրիարքու-
թեան կը վերակոչուի Կաղզուանցին, որ Պրուսա-
յէն Գարաք և Չէնկիլէր գիւղերը հանդիպելով
Եաշովայի նաւահանգիստը կ'իջնէ, ուր Կիւլյապեան
Յովհաննէս աղան, որդին լտիրացու Յարու-
թիւնը և ազգականը Կարապետ աղան՝ յա-
տուկ նաւ մը վարձած բերած էին: Սրբազան
Կաղզուանցին և հետեւողք, կը նստիննաւը՝ այդ-
սակայն օգը սաստիկ ըլլալուն, անմարդաբնակ կղզի մը
կ'անցունեն նոյն գիշերը, և հետեւեալ օրը՝ խա-
ղաղ ծովով Հարէմ-Իսկէթէսի կ'ելնեն, ուրկէ ծա-
նուցուելով Նորին Ամենապատուութեան ողջամբ
ժամանումը՝ նոյն ատենի աղգային ջոջերը կու-
գան, և հանդէսով կ'առաջնորդեն ի Պատրիար-
քարան, ուր այս անգամ, մինչև իր մահը կը
պաշտօնաւարէ, արգիւնաւոր շրջան մը բոլորելով,
և կը թաղուի Գուրուչէշմէի եկեղեցւոյն բակը,
որուն վերայինութեանը համար յատուկ գումար
մը թողած և իր լանջակիր Ս. Կենաց-Փայտի խաչը՝
նոյն եկեղեցւոյն կտակած էր:

* * *

Կաղզուանցին կեանքէն՝ թէ՛ ասկից առաջ
Պէրպէրեան Աւետիս Պատուելիի պատմութեան
մէջ, և թէ՛ ներկայ տարւոյս մարտ 11էն ի վեր
Աւետիքի մէջ, և մանաւանդ վերջնեթեր կիւրա-
կէի կամ Երեւման Խաչի տօնախմբութենէն ի
վեր, Անոր հարկւրամեակին առթիւ, տեղական

կը հարցնեմ ձեզ թէ երբ խմբագիր ըլլաք կը հրատարակէ՞ք սա տեսակ ոտանաւոր մը:

Մեզոյ մեզոյ մինչեւ հիմայ
Քանի առնէտ եւ կամ քեզա
Պոչէն բռնած կերաս փխիկս
Որ ցաւցնես հիմայէկըս ելն. ելն. ելն.

Տեսա՞ք, իշտէ ասոր ոտանաւոր կ'ըսեն եղեր, եւ զայս հրատարակելու է եղեր եւ ամէն մարդ կարգաւորով տաղաչափութիւն, բանաստեղծութիւն պիտի սովորի եղեր:

Ուրիշ կայ. մեր աշխատակիցներէն մէկը կ'ելլէ արուարձանի մը աշխարհագրական մասը կը գրէ Մալէկի մէջ. ահա յուզում մ'էն է կ'սկսի եւ բալթօն առնողը, կօշիկը հագնողը փութալով կը վազէ խմբագրատունէ խմբագրատուն, արժանապատուութիւններն պաշտպանելու համար, ձեռքերնին բռնած խենթ ու խելառ գրութիւն մը, զոր ստիպուեցանք խմբագր գտնելու համար տարալուծարան զրկել:

Այս տեսակ հաղարաւոր օրինակներ կան, զորս մէջ բերելու չափ «յուշ» չենք փառք Տիրոջ:

Ի վերջոյ կը խնդրենք սոյն տեսակ մեծահասնար գրողներէ, որք բարեհաճին խնայել իրենց եւ մեր սիրտը ու միտքը՝ մտածելով որ պարտականութիւն չունինք նոյն իսկ կարգաւոր համար մեր համբերութիւնը բազմապատկելու եւ ատով ենթարկուելու ջղային հիւանդութեան, իրենց պէս: Բայց երբ կ'ուզեն անպատճառ գրել, միշտ գրել՝ ըսելիք չկայ ատոր. եթէ մենք չենք կարող գնահատել թող չի յուսահատին. նպարաւաճառները սլանիր դնելու համար թուղթի սկտք կ'ուշենան:

Յ. Ս. ՀԱԶԱՐԱՍՊԵՏԵԱՆ

ՓՈՐՁԱՐՈՒԹԵԱՆ ԴԵԼԸ

Բերայ բնակող զիւրակեաց եւ ամուրի յիսուննոց պարսն մը, եւրոպացւոց սովորութեան համեմատ կերակուրը տանը մօտակայ ճաշարանէ մը բերել կուտար:

Նախապէս ըսենք թէ պարսն Պետրոս, թէ եւ ազգու հայ, բայց իր ազգութիւնը ամօթ կը սեպէր իրեն, եւ անունը ֆրանսացնելով Բիէռ եղած էր. ինչպէս որ վաղեմի սպասաւորը՝ Ակնայ Կարմրակապ գեղէն Պոլիս եկած թովմաս էմմին, զարմանալի գիրութեամբ, շքեղապէս թօժ եղած էր, շնորհիւ մեր մօնսիէօ Բիէռին:

Միւսիւ Բիէռ, անցեալները՝ միլիոնատիրուհի եւ այլի տիկին էլիզայէն, իրիկուան ճաշի հրաւիրուած էր, որուն երեկոյթները այնչափ անուանի են հայ-լո՞ք յորջորջուող մերայնոց համախմբումներով:

Որովհալ օրը, երբ Բիէռ ալ կը պատրաստուէր երթալու, ժամանակէ մը ի վեր զինքը տառապեցնող փորհարութիւնը բռնելով, ստիպուեցաւ այս հաճոյքէն զրկուել. ուստի նոյն երեկոյթէն բացակայ գտնուելու ստիպեալ ըլլալը ծանուցանող նամակ մը գրեց սիրկին էլիզային եւ սպասաւորը կանչելով, ըսաւ:

— Թօմ, այս նամակը մատամ էլիզային տա՛ր, տո՛ւր, եւ իմ իրիկուան ճաշ ս'ա, բե՛ր:

Թօմ խլճի մոռք տիրոջը նամակը տարաւ տիկնոջ յանձնեց, եւ լսին դէմը սպասեց:

Տիկինը զարմանօք հարցուց թէ ինչու համար կը սպասէ:

Որուն մեր երանելի Թօմը լրջօրէն պատասխանեց:

— Էֆէնտըմ, աղաս ըսաւ ուր, էտ մէքթիւպն ձեզ թէսլիմ անիմ ու, իրիկուան կերակուրն էլ առնիմ ու տանիմ:

Տիկին էլիզա, թիւրիմացութիւն մը բլլալը հասկնալով հանդերձ, հրաման ըրաւ որ ընտիր համադամներ պատրաստեն զոր յանձնեց ծառային եւ յետոյ չի՛ մըն ալ շա՛քանէ՝ դնելով հաւատարիմ Թօմին գրպանը ըսաւ:

— Այս ալ միրգի ժամանակ ազայիդ հրամցուր:

Թօմ վերադարձաւ, եւ սէրը ձեռքի մեծ կողովը տեսնելով ինքնիրեն ըսաւ:

— Կ'երեւի որ այսօր ճաշարանին մէջ արտասովոր բան մը անցած է՝ տեսնենք:

Մեքենաբար սեղան նստելով առաջին սպորը ուտել սկսեցին, զարմանքը տաւաւ եւ տակաւ տխրութիւնը բացուիլ սկսաւ. երբ կարգը մսեղէններու եկաւ, ախորժակը կրկնապատկուելով զարմանքն ալ աւելցաւ. խորոված վառեակին սքանչալաւ, հորթու երչիկին զմայլեցաւ, տապիւռած պարպունեա ձկան չուարեցաւ եւ բողբոջին հիացած մնաց տեսնելով անուշեղէններն ու տեսակ տեսակ ընտիր աղանդերները, որովհետեւ իր ճաշարանէն լերկէք չէր տէնկալեր որ այս օրինակ առաջին կարգի ուտելիքներ զրկեն իրեն:

Միրգի ատեն, Թօմ տիկնոջ պատուէրին հաւատարիմ՝ շամբանայի շիշը գրպանէն հանելով սեղանին վրայ դրաւ:

Այս տեսնելուն պէս, մեր մօնսիէօ Բիէռը կասկածիլ սկսաւ, ի վաղուց յաճախած ճաշարանատէրը, երբէք իր մասին այս օրինակ ընթացքի մը մէջ գտնուած չէր:

— Բեղի բան մը ըսեմ, Թօմ ըսաւ սպասուսիրտ. անպատճառ այսօր շատ անուշ վարուած ես ճաշարանապետիս հետ, որ այս ընտիր կերակուրները տուեր է:

— Պէկա, լօքանթաճուն հէտարօն է մնացեր ուր էդ կերակուրները տ'ելի, հիւրմիւնքդ մէքթիւպն մատամ էլիզային տար ու իրիկուան կերակուրը բերել սքսորը ալ իր խէնը, ծառայականս էլ էնորմէ ուղեցի ու ձեր էմբիւն միւճիպով չո'տալ ֆէօս բերի:

Սրիկայ, գոչեց միւսիւ Բիէռ, վերջին տատկան զայրացած եւ խեղճ սպասաւորին օձիքէն բռնելով սկըսաւ անխնայ թողել. խեղճ Թօմ այս անսխալաւ ընդունելութենէն չլմարած կը պօռար:

— Էֆէնտըմ, քէրէմ ինայէթ արէ ուր միսէլէն տիպաճէյովը իֆատէ անիմ... հէմի էլ, քէօթէ՞ղը իշ ճիվէրս է ուր, տիւրիւսթ տի խօրթիւնք իսնը, ծառայականս էլ օլտուխճա ճէնապ ու ճէվապ ունիմ:

Միւսիւ Բիէռ ինքզինքը գոպեց, զգալով որ Թօմի նման հաւատարիմ սպասաւորի մը դէմ իր ընթացքը անվայել էր, ուստի վերջին աւտիճան յուսահատ

կը խորհէր թէ այս ձախողութեամբ ինչպէս դարմանելու էր մէկէն ի մէկ խորհուրդ մը միտքը լուսաւորեց, Թօմին կէս ոսկի տալով, պատուիրեց որ ծաղկեփունջ մը առնէ եւ տանի իր կողմանէ մատամ էլիդային տայ. յետոյ այս ըրած գիւտէն գոհ, թիկնաթոռի մը մէջ բազմելով սպասեց:

Ժամուկէս վերջը սենեկին դուռը բացուելով, Թօմ ներս մտաւ եւ խղճի մտօք երկու քառթ ոսկիներ սեղանին վրայ դրաւ:

— Ի՞նչ են ասոնք հարցուց, մօնսիէօ Բիէն բան մը չհասկնալով:

— Ձիչէկին տէսթէին պէտէն պիր թէմամ թէտիէ արաւ, ըսաւ, մեր Թօմ էմին, այս անգամ տիրոջը հրամանը ճշդիւ կատարած ըլլալու գոհունակութեամբ:

— Ի՞նչ կ'ըսես, Ինչը, ո՞վ վճարեց:

— Վէօլ տի վճարէ պէկտ, չիչէքճիւլին կէս վէօսկի տուանք, Փախթ մանտաման ծառայականիս ձեռքը քառթ վէօսկի մը սրխշարմիշ բրաւ խէ, ուսումըդով մի հասկցուցինք ուր տիրութեամբ պէտէն կէս վէօսկի է, քառթ միտլ տրվաւ ու զիմէթն պիր թէմամ թէսվիյէ արաւ:

Խեղճ Թօմ չէր հասկնալ թէ տիկնոջ առջի տուած քառթ ոսկին իրեն նուէր մըն էր. իսկ գալով մեր մօնսիէօ Բիէնին, քիչ մնաց որ խենթենար, փորհարութիւնը սաստկանալով անկողին ինկաւ. երեք օր անընդհատ, ճաշ եւ ծաղկեփունջ կը զառանցէր. Թօմ խոր տխրութեան մէջ, տիրոջը սնարին մօտ անխոնջ կը հսկէր «Բիրէ վէօր չըջի ի խաւարի» աղօթելով:

Վերջապէս չորրորդ օրը միւսիւ Բիէն ինքզինքը գտնալով, առանց Թօմին իմաց տալու, ուղղակի տիկին էլիզային ներկայացաւ՝ տեղի ունեցած ամօթալի սխալանացը ներողութիւն խնդրելու:

— Սիրելիդ իմ միւսիւ Բիէն, ըսաւ տիկինը, չնորհալի կերպիւ զինքը ըմբռնելով, բոլորովին ներուած է ձեզ, շատ աղէկ հասկցայ որ ձեր կողմէ տրուած հրամանները ձախողութեամբ կը հանդպէին, ուստի այս զաւեշտին դերասաններէն մին ալ ես ըլլալ ուզեցի:

Իսկ մեր արժանի Թօմ էմին, մինչեւ այսօր տիրոջը քով կը ծառայէ, պայմանաւ որ ասկէ վերջը Տիկին էլիզայի ապարանքը ոտք չպիտի կոխէ:

Վերջապէս սա ալ ըսենք թէ մօնսիէօ Բիէնին փորհարութիւնը այն գէպքէն յետոյ բոլորովին ապաքինեց է:

Յ. Մ. ՀԱՃՆԱՆ

ԱՆԱՅԻՐԱՆԿԱՆ

Ժամանակէ մը ի վեր մեծ ողբերգութիւն մը կը տեսնուի կարգ մը կանանց եւ օրիորդաց մէջ, աշխարհաբարը կոկիկու եւ արդի հայերէնը մաքուր խօսելու մասին. լա՛ւ: Առ այս տրուած կարեւորութիւնը տակաւ աղափրանկայի կարգ անցած ըլլալով, կը տեսնուին 70—80 զարուհներ ողջունող խաթուհներ ալ, որոնք

քաջաւերած ըլլալու համար նոյն աղափրանկային հետեւողները եւ կամ գուցէ անոնցմէ բանով մը վար չմնալու մտօք, իրենք ալ սկսած են անոր հետեւիլ եւ այսպէս իրենք զիրենք քաթէնէն արժանի հանդիսացնել խիստ լաւ:

Տարապարտ բամբասանաց տեղի չի տալու համար փութանք ըսել թէ սոյն աղափրանկային հետեւող են միայն անոնք, որոնք Ար Բէն զանազանելու համար վարժապետի կը կարօտին:

Դադարար մը տալու համար Ծաղկի ազնիւ ընթերցողաց եւ ընթերցողուհեաց, սոյն աղափրանկային նկատմամբ, յառաջ կը բերենք հետեւեալ խօսակցութիւնը, որ տեղի ունեցած է երկու կանանց միջեւ:

— Բարի լոյս, Դիքին Մառի:

— Բարի լոյս, Դիքին Լեթառամ:

(Բարեւի այս ձեւն ալ նոր է եւ աղափրանկայի կարգ անցած, եւ մեր նախնեաց աւանդական «Աստուծոյ բարին» իրբեւ պայառ ինչ եւ հին գլուխներու յատուկ, մերժուած եւ նետուած է պայաթի սովորութեանց կարգը . . .)

— Ինչպէ՞ս էք, սիրելիս, հանգիստ էք, Դատարիք աղան ինչպէս ժամանաք քանցնէ, իրաւ որ սիրդս չափազանց ցաւած է, առգու երեքոյ ասքից քանի քը դառնայ, վեր անգամ չի նայիր . . .

Մի՛ վշտանաք, դիքին, բնութիւնն է այն, գուրուխը առջին քախած քը քալէ: Ձեզի լուր մը հաղորդեմ Դիքին Հոռոփիքը վաղը դաք դուն երթալու բատրաստուած էր, չի բիդի երթայ:

— Ի՞նչ բաղչառաւ արդեօք չի բիթի երթայ:

— Քոյրին հետ քնքամայրը դունը աղջիքդեսի բիդի երթայ:

— Բայց ինչո՞ւ համար չերթայ, դաք դունը երբոր ուղէ քրնայ երթալ, այնքէս չէ՞, բայց աղջիկդեսը ամէն իժիր բաղահեղք բան մը չէ: Մանչը քը չանչեմ, ինչենի՞ է:

— Քը չանչեմ, այո՛, ամուսինիս հօրաքոյրին մօրաեղբորը վարբեղին տղան է. բանձր, շատ բանձր հասաքով, քաբոյտ աչքերով, դեղին մազերով, սեւ բիսերով չիք, շատ չիք երիտասարդ մըն է:

— Ինչենի՞ է:

— Արհեսդը՝ ձուքնագործ (ձկնորս) է, նազած դունն ալ իրն է, խմուցը չունի ամենեւին, սուրչարան, գինաբան չերթար, շատ բարեշուտ տղայ մըն է:

— Աստուաց դայ, մեղք է աղջիքը, մանչը դուն փեսայ բիթի երթայ:

— Չէ՛. . . դուն ունի մանչը, մեց դուն մը, բանձր դուն մը, երեք յարքով բանձր դուն մը. . . եւ ես քեզի բան մը բսեմ, բայց խօսքը մէջերնիս, թէ որ աղջիքը հարս երթայ նէ, քը հայհնդի, քը հանգստանայ . . . վերջապէս շաղ աղէք խըսմիթ մըն է, դառօսը մէքհադիքիդ գուրտուն:

— Ամէն ամէն, Աստուաց լիէ ձայնդ:

Ո՛վ դուք, այս կարգի տիկիներ եւ օրիորդներ, թիւեքաւ լիցի ինձ ձեզի խրատ տալ, բայց եկէք, խօսք

մտիկ ըրէք՝ (տ)ով հնչուելիք բառերը (դ)ով, (կ)ով՝ (ք)ով, (պ)ով՝ (բ)ով, (ծ)ով (ց)ով, (ճ)ով՝ (չ)ով մի՛ հընչէք, որովհետեւ այս կերպով թէ բառերը անհասկնալի կ'ընէք, թէ ձեր բուն նպատակէն խիստ չատ հեռացած կ'ըլլաք եւ թէ՛ ձեր վրայ չարամիտ ծիծաղներ կը հրաւիրէք. մեր անուս հաւերն ու հանինները ինչ պարզութեամբ որ կը խօսէին դուք ալ խօսելու մասին անոնցմէ ձեզի ժառանգ մնացած նոյն պարզութեամբը խօսեցէք, եթէ գրոց աշակերտած չէք ժամանակին, ինչ որ մեղադրելի չէ. եւ ահա այն ատեն իրական ալաֆրանկայի մը հեղինակը հանդիսացած կ'ըլլաք, հասկըցա՞ք հիմայ, «զօռ ըլա կիւզէլիք օլմազ» կ'ըսէ, առածը:

Գ. Փ.

ՓԵՍԱՑՈՒՆ

Ճ Ի Ի Ա Ղ Ը

Ձմեռուան ցուրտ գիշեր մը դարձեալ պարոն Դանիէլ Արթուրեաններու տունն է. դուրսը մրրկը կատաղած զազանի մունչիւններ կը հանէ. ապակիները դողերնէն կը սարսուռն:

Մերկէլ աղա բիքէթը աւարտեր է. ամբողջ ընտանիքը վառարանին շուրջը բողբոլներ են եւ թէյ կը խմեն:

Խօսակցութիւնը՝ վառարանին մէջի կրակին պէս բորբոքած, մեղմ աչքերէն շուրջը կը դառնայ: Մերկէլ աղային խաղակիցը ջերմ հաւատացող մըն է քեթնէր՝ զոյտութեան. իսկ Դանիէլ գիտնականի հովեր առնելով կը հերքէ ամէն ինչ որ գիտութեան եւ ուսման բովէն չանցնիր:

— Էֆէնտիմ, կ'ըսէ, ասանկ բաներ տղայական ցընորներ են . . .

— Ինչ կ'ըսես, կ'ընդմիջէ խօսակիցը, հրամանադէպ հաշտեայ կարգացած ես. — ո՛չ. անախկ է նէ ասանկ քանիք ըսելով ծաղրելու իրաւունք չունիս:

— Ես վիպ հաղարեայ կարգացած չեմ, բայց անանկ գիրքեր ուսումնասիրած եմ որ ասանկ քանիք ինծի վշտ կուգան:

— Կը ներես պարոն, ես քեզմէ աւելի տալած եմ, քեզմէ շատ աւելի բան տեսած ու խմացած եմ. քեզի սա չափը կրնամ ըսել որ ժամանակին պանքա եւ ուրիշ վրատահելի գրամատուներ չի կան եղեր. ուրեմն մարդ մը իր ստակները հողին տա՛ր եւ կամ բնակած տանը մէկ ծածուկ տեղը կը պահէ եղեր. անկէ վերջը կտա՛լ մը ընելով սաղայելին պահպանութեանը կը յանձնէ եղեր. եթէ աղ կտակին մէջ նկարագրուածին պէս մարդ մը գտնուի սաղայելին ծառաներէն քեքէ մը երեւնալով անոր կը յանձնէ եղեր դանձը:

— Ա՛խ ուր է անանկ բերի մըն ալ ինծի երեւնար, կ'ըսէ Մերկէլ աղա խնդալով:

Դանիէլ ալ կ'երազէր գայս. խեղճը ո՛րչափ պէտք ունէր այդ դանձին:

Մերկէլ աղային խաղակիցը իր խօսքը շարունակե-

(Շար. Թիւ 46էն)

լով խել մը առտարոց պատմութիւններ կ'ընէր եւ ամէնքը ահաբեկած մտի՛ կ'ընէին, մանաւանդ մէկը մեծ սարսուռ տուաւ ունկնդիրներուն:

— Ես մտերմացի մը ունէի, Աստուած ողորմի հոգուն, Վեցհաղարեայ կը կարգար. իրիկուն մը մուծուն անկողնէն ելլալով դուրս կ'ելլէ եւ առանց ճրագ վառելու դէպ ի ճեմիչը կ'երթայ, կը նայի որ հոն լոյս կայ. նախ կը կարծէ թէ իրեններէն մէկը հոն կը գտնուի, քիչ մը կ'սպասէ. բայց պէտքը զինքը կը նեղէր. դուռը կը դարնէ պատասխան մը չ'առնէր. կը զարմանայ. տանը մէջ գտնուողներէն ամէնուն ալ անունովը կը հարցնէ. դարձեալ պատասխան չի կայ. խեղճ մտերմացիս կարծելով որ ներսը գող մը պահուրտած է, իր սենեակը կը դառնայ եւ ասորձանակը առնելով հոն կուգայ. ինքը կտրիճ մարդ մըն էր, անտնկ տէյմէ բանէ չէր վախնար: Ճեմիչին դուռը ուժով մը կը բանայ ինչ տեսնայ. . . կասկարմիրներ հագած աղջիկ մը, ձեռքը երկայն սուր մը, հոն կեցեր է. աչքերէն կայծակներ կը ցայտէին. մօրեղբայրս սարսափահար ատրճանակը անոր վրան կը պարպէ մեքենաբար, բայց ինքն ալ շանթահար հոն կ'ընայ . . .

— Շատ զարմանալի բան, կը յարէ Դանիէլ ժպտելով, այն կարմիր աղջիկը ինչ կը փնտռէր ճեմիչին մէջը. . .

— Մի՛ խնդար Պ. Դանիէլ. . . մօրեղբայրս առտուն հագիւ կրցան այլէլիւններ Ծաթաթ մը լեզուն բռնուած էր. շատ դժուարութեամբ բացուեցաւ, բայց հեգ մարդը տալիս մը անկողին պառկած մնաց եւ երբ որ մեր թախանձանքներուն չգիւմանալով այս պատմութիւնը բրաւ յետոյ, անկողինէն ցատքելով ելաւ եւ սկսաւ ինքալ, պոռալ, սենեակին մէջ անդին առդին վազվառել. . . խենթեցած ըլլալը հասկցանք, յիմարանոց դրինք, ուր տանը հիւզ օր ապրելէ վերջը մեռաւ:

— Էֆէնտիմ դուք ասոր ինչ ըլլալը չկրցա՞ք հասկընալ. . . ձեր մօրեղբայրը միշտ Վեցհաղարեայ կարգալով երեւակայութիւնը պատրած է եղեր. եւ այն ձեռքը սուր բռնած կարմիր աղջիկը՝ որուն աչքերէն բոց կը ցայտէր, ուրիշ բան չէր, բայց եթէ ցնորք:

Եւ այս կերպով խօսակցութիւնը կը շարունակէր. պզտիկ Հրանդ Արթուրեան իր հօրը ծանկերուն քով կծկտած կը դողդղար:

Մերկէլ աղա իր յիշատակներէն քանի մը ծաղիկներ կը նետէր մէջտեղ. Սր. Ուլումալիկ Պ. Դանիէլին կողմը կը բռնէր:

Երբ ժամը գիշերուան ութը ըլլալը հասկցուեցաւ, Պ. Դանիէլ տուն երթալու համար ոտք ելաւ, բայց Մերկէլ աղա չթողուց:

— Սյս օդին մինչեւ ձեր տունը երթալ կ'ըլլա՞յ, Դանիէլ «Է՛մ աչք ձեզ» յէ՛ք» ի պէս նաղեր ընելէ վերջը ընդունեց հրաւերը:

Մերկէլ աղա, Պ. Միրիճան Արթուրեան (որ չէ մոռցուած կարծեմ թէ Մերկէլ աղային վիճօնակ սորվող հարազատն էր) եւ Օր. Ուլումալիկ միջեւ կատարուած

խորհրդակցութեամբ որոշուեցաւ որ Պ. Դանիէլը Մի-
րիճանին ննջասենեակը պառկեցնեն:

Եւ ամէնքը իրենց սենեակները կը քաշուին. Մերկէլ
աղա կ'ուզէ Դանիէլը մինչեւ Միրիճանին սենեակը տա-
նիլ. բայց Դանիէլ կ'ընդդիմանայ՝ «ո՛չ չեմ ուզեր որ
ինծի համար սանդուղներէն վեր ելլաւ յոգնիս»:

—Է՛հ անան՛ի է նէ Միրիճանին սենեակը սանդու-
ղէն վեր ելլալուդ պէս ճիշդ գլխացի կուգայ, կ'ըսէ:

Դանիէլ աշտանակը ձեռքը սանդուղէն վեր կ'ելլար
երբ յանկարծ հովը՝ սանդուղին վրայի պատուհանին
փեղկերը հրելով ներս կը խուժէ եւ Դանիէլին
ձեռքի ճրագը կը մարէ:—Դանիէլ հոն լուցիկ վառելը
անկարելի դատելով շիտակ վեր կ'ելլայ եւ իրեն նշա-
նակուած սենեակը կ'ուղղուի: Դուռը կը բանայ, սեն-
եակը խոր խաւարի մէջ թաղուած էր. բայց
երբ աչքը քիչ քիչ այդ խոր մթութեան կը վաթ ուն-
կին մը բան մը կը տեսնայ. ա՛հ սոսկալի բան մը.—
Տէր ոգորմեա՛ այս ի՛նչ է կը մտնայ ա՛հաբեկ, աչքի՛ս
կ'երեւայ կոր. ա՛խ այդ ա՛հիժեալ մարդը երեւակայու-
թիւնս սղտորեց . . .

Բայց ո՛չ, աչքին չէր երեւնար, տեսածը ցնորք չէր.
իրականութիւն մըն էր:

Մութին մէջ կ'երեւէր աւելի մութ մարմին մը որ
կարճ մարդու մը մարմնոյն կը նմանէր. եւ որուն երկու
աչքերը կը պնտային վայրագ շարժումութեամբ մը. ի՛նչ
սոսկալի աչքեր էին, մէջէն կանանչ կապոյտ կայծեր կը
ցայտէին:

Դանիէլ ամբողջ անդամներով կը դողար, լեզուն
քոնուած էր. այն կողմ չէր կրնար նայիլ, սարսափահար
կեցած կը մտածէր որ գուցէ մեղմէ աղէկները վրէժ
առնել ուզէին իրմէ, քիչ մը առաջ զանոնք ծաղրած ըլ-
լալուն համար: Վերջապէս մեծ ճիգ մը ընելով թխաւ
պօռաւ:

—Մերկէլ աղա վեր հասի՛ր...օգնութիւն, օգնութիւն:
Այս վերջինը պառկած էր եւ հագիւ իր սառուցիկ ան-
կողինը տաքցնելու վրայ էր. երբ Դանիէլի աղէխարճ
օգնութեան ճիչը լմացաւ, սաստիկ գոգո՛հ եւ իր ան-
տեղի հրաւերէն խիստ զղջացած վեր վազեց:

Դանիէլին ձայնէն Ուլուճպիկ եւ Միրիճան ալ վըր-
դուած վեր գլխած էին:

Երբ ամէնքը ձեռքերնին մամեր բռնած դուռնէն
ներս մտան Դանիէլը շատ ողորմելի դիրքի մը մէջ գտան.
խեղճը դրան քովի պատին կրթնած կը հէւար դալկահար
եւ մատովը այդ ճիւղաղին գտնուած անկիւնը կը ցուցնէր:

Անմէնքն ալ հոն նայեցան. արտասովոր բան մը չի-
կար, հոն կը գտնուէր միայն Միրիճանին Վիօրօնսելը իր
պատեանին մէջը պարփակուած:

—Եղբայր ի՛նչ կայ. ի՛նչ եղար, կը հարցնէր Մերկէլ
աղա:

Դանիէլ շատ մեծ ճիգով կըրցաւ բացատրել անոնց
իր տեսածը:

—Երբ դուք վեր կը վազէիք քո՛մ տէյի ձայն մը ելաւ
եւ . . . աներեւութացաւ. ա՛խ ձեզի վեր կանչելուս հա-
մար արդեօք անոր բարկութեան առարկայ պիտի ըլլամ,

ձեր հիւրին մօրեղբօրը պէս գլուխս փորձա՞նք մը պիտի
բերէ այս տեսածս . . .

Խօսքը ընդմիջեցաւ ֆա՛վ ֆա՛վով:

Կատու մը մահճակալին տակը պահուլտած կը մլա-
ւէր:

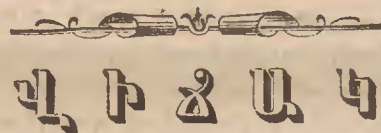
Եւ ամէն գաղտնիք բացատրուեցաւ. կատուն վիօրօն-
սելին վրայ նստած էր երբ Դանիէլ ներս մտաւ եւ վար
ցատկեց երբ Արթուրկեանները վեր վազեցին:

(Ր. Ուլուճպիկ եղաւ առջի անգամ խնդացողը:

—Դուք գիտնական մը . . . ո՛ւր է ասանկ բաներու
չէիք հաւտար, ինչո՞ւ այսչափ վախցաք:

Եւ ամէնքը քահաճով նորէն իրենց սենեակները
քաշուեցան:

ՉԷԼԵՆԹՍ

Վ Ի Ճ Ա Կ

Վիճակը նինչէիս օրերէն եւ կամ աւելի կանուխ ժա-
մանակներէ մնացած, դործադրուած եւ դործադրուելիք
ընտանեկան զրօսանքներէն կրնայ դատուիլ որ ինքնին
հեռի չէ առասպելական ըլլալէ: Ընտանեկան շրջանակ-
ներու մէջ օր առաջ կը խօսուի ատոր վրայօք մեծ կա-
րեւորութեամբ:

Ընտանիկ տուտուն, չորեքշաբթի իրիկուն, իր ա-
ւանդական լախուաքի շալին ծալքերուն մէջ սեւ բու-
քալ մը կծկելով անիօսուել կը բանայ փողոցին դուռը եւ
առանց ետին նայելու, իր տուտուական գնացքով ծո-
վեզերք կ'իջնէ. եւ իր չոր շրթներով խօսքեր մըմալէ
վերջը, եզերքը փշրուող եօթը ալիքներէն լեցնելով հետը
բերած չիչը, նոյն քայլերով տուն կը վերադառնայ . . .
բողորովին վատահ իր դործին յաջողութեան վը-
րայ:

Երեկոյն երբ դուռ դրացի ժողովուեցան հետեւեալ
օրուան ծրագիրը պատրաստելու տեսչով, Ընտանիկ
տուտուն իր ջաղանձօզ մատներով կ'իւլէճը բռնած ներս
մտաւ:

—Հա՛ նայիմ չօճուխներ, մէյմէկ պան ձգեցէք մէջը:

Այս հրաւերին վրայ, բոլոր նստողները գրպաննին
պրպտելով մէկ մէկ առարկայ ձգեցին ջուրին մէջ, ուր
արդէն կ'երեւար բնութեան եօթը տարբեր բոյսերը վարդի
թերթիկներով խառն:

—Հայտէ՛ նայինք Զըռթարոս աղա, տուն ալ սլան
մը նիյէթ ըրէ՛ տէ՛ մէջը ձգէ:

—Քա՛ աղջիկ ի՛նչ նիյէթ ընեմ. նիյէթս չիտակը
կ'ուզես նէ՛ երթալ պառկել է, աս լոխմա մը գիւրերնը
նստելու չի գար, տուք քիֆերնիդ նայեցէք . . . ինծի
բասս:

—Ձէ՛, չէ՛, չէ՛ չըլար անանկ սլան, իլլէ տուն ալ
պիտի ձգես:

—Հայ բօստալ, ա՛ռ նայիմ . . .

—Քա՛ վո՛ւյ, չե՞ս խախտիր, քա՛ նայէ՛ մամա, բանթա-
լօնի կոճակ մը . . . :

—Եա՛՛ հինգը մէկնոց կ'ուզե՞ս մատնագէլ . . . զաթը
կը փրթէր կոր, խայիալ ըլլալուն կիւղէճին մէջը թող
մնայ, ամա ետքէն կ'ուզեմ, բաթըդորդի չերթայ:

—Դուք, միւսիւ կոմիկ, նուէր մը չէ՞ք հաճիր ձգել:

—Հրամմեցէ՛ք Օրիորդ սա փողկապիս բանսէն թող
բազդս փորձէ:

—Դուն մամա, ի՞նչ պիտի տաս:

—Նա՛, քիլէրին բալլինքը տամ՝ ամա խայիալ չընէք
աղջիկս:

—Բայց Օր. Նաուդուհի, դուք չէ՞ք մասնակցիր ըսաւ
կոմիկ:

—Ահաւասիկ սիրտ մը որ քրոջս յիշատակն է . . .
հրամմեցէ՛ք:

Ու երբ բոլորն ալ իրենց կարգին նուէրները յանձ-
նեցին՝ Ընդհանրիկ տուտուն այն չոր ձեռքերով առաւ ա-
մանը ու պատուհանին դուրսը գետեղելով, բերանը ա-
մուր մը կապեց եւ կախարդի մը վարպետ նայուածքով
անգամ մը եւս աչք ձգելով ամբողջութեան վրայ, ան-
կողինը քաշուեցաւ որ հող կը հոսէր, մրմռալով սա-
կայն . . . հէ՛յ կիտի ճահիլիք հէ՛յ . . .

Առաւօտուն տեսարանը շատ բնական է. Ամէն ըն-
տանիք իրենց վառեակներով մարգագետինին վրայ հոս
հոն խումբ խումբ ժողովուած, կ'ուտեն, կ'երգեն. երի-
տասարդները աւելի անառակ՝ պարերով խաղեր յօրինե-
լով կ'սպասեն այն աւանդական կիւղէճին՝ որ մէջտեղ
գայ: Մենք միայն պիտի հետեւինք Զրաթարոս աղայէնց
խումբին:

—Մամա՛ ես պիտի քաշեմ մէջէն:

—Մայրիկ ինձի կիտես ա՛, օր առաջ խօսք տուիր:

—Տուտո՛ւ, երէկ գիտես ես՝ անուշ ուզեցի նէ, աղ-
ջիկս քեանէն չեմ խօսեր, իշտէ վաղը կիւղէճը տուն
պիտի քաշես ըսիր:

—Պէ՛ ճանըմ կեցէք նայիմ . . . Զապէ՛լ, տուն սանկ
քովս եկու նայիմ, տուք ալ ֆըռտօլայի նստեցէք, Ծա-
հանդուռս պիտի քաշէ վիճակը, գիտէք ես մօրը առջի-
նէկ աղջիկը պիտի ըլլայ. իմինէս պաշխա՛ ո՛վ ունի նէ
թող քաշել սոյ:

—Էյ հայտէ՛ նայինք սէօյէր վէրէմի ըրիք ինձի, սա
չօճուխին կրօնը պան մը ծածկեցէք:

Փոքրիկ Ծահանդուռը մէջտեղը նստելով գլուխը կը
ճածկուի ու կ'սպասէ հրամանին որ քաշէ:

—Հայտէ՛, Զապէ՛լ, տուն Հայր մերը ըսէ:

—Հոռութիկ հանըմ, դուն ալ հիմայ իւր պէյլիթը ըսէ
նայինք:

—Քա՛ խաչոր բիւթիւն բիւթիւնէ մոռցեր եմ, հիչ
միտքս չի գար կոր: Կեցի՛ր նայիմ. հա՛. էլի սըռտօլ
տուն կ'իս, հացդ թէքնէն կը լողայ:

—Հիմայ, ինձի մտիկ ըրէ՛ք, պառաւ եմ ամա
ամէնքդ ալ ավուճ մը բրինձի պէ՛ս ճէպս կը լեցնեմ տէ

ճամբան թափելով թափելով կ'երթամ, ներսիդիններուդ
պէ՛օճէկը սատկեր է ձերին:

Պէն պիր ուզուն քամըշըմ

Դարունա տայանմըշըմ

Իստէր ալ իստէր ալմա

Աննընա եաղըլմըշըմ:

—Հանէ աղջիկս հանէ, ծառքդ մէջը խոթէ՛ տէ մէկ
պան մը քաշէ:

—Քա՛ վո՛ւյ . . . հա՛ հա՛ հա՛, էյ՛ հիմա կը մարիմ
քա՛ կոճակը Զրաթարոս աղայինը չէ՛ր . . . էյ տօղրուսը,
բէք աղուոր ելաւ սա պէյլիթը, քա՛ աֆէրիմ Ընդհանրիկ
տուտուն ինչ քարալը քութու մին ես քի, Զրաթարոս ա-
ղային ճակատը դրուած ես հէ՛ . . . կիտի սէնի էսկի
քուսթ:

—Էյ՛ Սողոմոնիկ հայտէ չէքէր մը ծամէ:

Ֆէսիէն տիքսիմ տուվարայ

Կէլէն կէլէն սուարայ

Պէ՛ն քիւլիւք, եարիմ քիւլիւք

Իշիմիզ Ալլահա վարայ:

—Տիխաթ ըրէ աղջիկս, չիթի չի քաշես, մէկիկ մէ-
կիկ . . . :

—Մամա՛ մատնոց մը ելաւ:

—Քա՛ սա ո՞րինն էր կեցի նայիմ . . . հա՛ Նիլօսի-
կինն էր. ետրտ էր պախաս, զգալնոց, տահա կայնէ
նայինք . . . :

—Էյ սըրան ո՞րինն է:

—Քա՛ կայնէ Դոհարիկ հանըմ, միտքս ի՞քն պէյլիթ
մը ըսիմ տէ չի մոռնամ:

—Ըսէ՛, քա՛ քուրուկ:

Նրկինքն մատնի մը ինկաւ

Եկաւ մատս խխեցաւ

Ես կիտցայ քի պախըս է

Բախտէս ճէօճէր պանեցաւ:

—Էյ եաշա՛ կնիկ, եաշա՛, տուն ալ հասկցածդ չես,
ծօ ագշամլարը ըսաքը մասասընտա պիր մանի օգու տէր-
սէմ, չիյտեմ տէրսին, պաք, հէյ կիտի քէֆտոր հէյ:

—Հանէ աղջիկս, մէյմը խառնէ՛ մէջինները տէ ա-
նանկ:

—Քա՛ վո՛ւյ աղտոտ սանտր մը:

—Քա Ընդհանրիկ տուտու տա մասնին սըխը պահէ,
թէվէքէլի չէ քի մատէդ շես հաներ, ամա սա սանտրը
ամօթ չէ՞ր քի մէջը ձգեր ես, աղտոտ եռամուռճախ
պանը:

—Աս ամէն պանիս պիտի խորաթէ՛ք չանչան կե-
տուրներուն պէս, աղտոտ թէմիզ քուկդ չէ ես, ինչո՞ւս
պէտք:

—Հա՛, սըրան միւսիւ Մառտիկին եկաւ:

—Իրաւ իրաւ, միւսիւ Մառտիկ, բաղնասացական է
բանածակական է ինչ է, ույտուրմիչ ըրէ նայինք:

—Դիտէք որ տիկին, կեանքիս օրերուն մէջ առաւ-
ջին անգամն է որ կը գտնուիմ նմանօրինակ ընկերու-
թեան մը մէջ: Վիճակը ինձ համար մութ ու տարտամ

գաղափար մըն էր մտքին մէջ, որուն այնքան կարեւորութիւն չէի ընծայած: Բայց բանաստեղծական երբեք ուղեղէք, ներշնչումի խնդիր է, ու հիմա ի տես այս հաճոյալի ժամանցին, սիրտս թող վերանայ . . . թող ներշնչուի ու այն ատեն պիտի ունենաք իմ մէկ ոտանաւորս, պարագային համեմատ, որ կը յուսամ թէ գոհ կը ձգէ ձեզ եւ ձեր աղնիւ ընկերութիւնը:

—Քա՛ օտակ դադարեմ ինչ էր ըսածը, խաչոր քէլիմէ մը չի հասկցայ մէջէն:

—Քա՛ ինչ սէրէմ ես դուն ալ, Աստուած տա սիրտս քեօբիւրմիշ ըլլայ, աչկերս խաւարի, քի պէյիթ մըն ալ ես ըսեմ կ'ըսէ կոր:

—Քա՛ վո՛ւյ . . . աչկս քէօանայ, մեղքը չէ մօրկանը, աւանկ ֆիտան դաւակ մը քանի՞ տարիէն կը հասնի, վա՛յ մեղքիս, չի հասնիմ չը կատարիմ սկսեալ ըլլալու:

—Քա՛ նայեցէք մազերը կը փթթէ կոր, նայէ մատները մազերուն մէջը խոթեր է վիրա կը կզէ կոր:

—Աման տուն ալ չիյտես դահէր, կրող կարգացողները մոմտան նէ ատանկ կ'ընեն:

—Քա ի՞նչ կ'ըսէ, էյ անանկ է նէ Աստուած խօլա յութիւն տայ, քա զօռ պոն է եղեր սանքի կիտնական ըլլալը, աղէկ որ տղաս տէմիրճիյի քով տուի:

—Ներեցէ՛ք, արք եւ տի՛նայք, քիչ ինչ ունկնդրեցէք, խնդրեմ:

—էյ հայտէ՛ սուս եղէք, կիտնական միւսիւն պէյիթ պիտի ըսէ:

Յօնքերդ աղեղ, դէմքդ է լուսին,
Մաղերը թափած վրան մերկ ուսին
Ով որ հանդիպի քեզ պէս զիրդ կուսին
Սիրոյ ո՛հ շանթ մը փայլի ի սիրտ սին:

—էյ, պաւլօ, պաւլօ, միւսիւն Մառտիլ:

—Ես ծեղի պան մը ըսեմ, կիտես քի օրէճա ըսաւ, հիչ պան մը չի հասկցայ:

—էյ աման տուն ալ, Զըթարոս աղա, բէք թոհաֆ ես, բէք ալ աղուոր դուրցեց տղան:

—Հանէ՛ աղջիկս, նայինք սա գիտնականին պէյիթը որի՞ խըսմէթ պիտի ըլլայ:

—Մամա սիրտ մը ելաւ:

—Քա կեցի նայիմ սա որի՞նն էր . . . :

—Մամա, մամա իմա է ըսաւ Նաուդուհի կարմրելով եւ ամօթխաճուծեմէն պիչ պիչ միւսիւն Մառտիլին նաւջելով, ի նշան շնորհակալութեան:

—Տեսա՞ք, խըսմէթ կ'ըսեմ նէ վրաս կը խնդաք, երկու ճահիլներուն բէք ուղղուն պէյիթ ըսուեցաւ, աֆէրիմ մանչս:

—Խնդրեմ, յարգելի ունկնդիրներս, սրտիս էն յուզուած մէկ վայրկեանին հատ մըն ալ ըսեմ ձեզ:

Վարդի մը պէս քեզ հոտուրտամ
Կը նայիմ որ ձանձրոյթ չըտամ
Թէ որ մէկ մը սիրեմ ըսես
Կեանքս գոյքս քեզի կուտամ:

—Հանէ՛ աղջիկս նայիմ,

—Քա վո՛ւյ . . . հիմայ կը մարիմ, թէմէլ չիվիսի մը, էյ սա ո՞րինն է:

—Աղա քուկդ ըլլալու է. էյ տողառու, դստը վարդ, թոռներ թոռներ տէ հող կը հոտի կոր . . .

—Քա՛ ի՞նչ դէվք կ'առնես կոր, ըսպէնձ թափուղի, խոշաֆիդ կնա՞ց, խըսիանձ չուն:

—Հ, իշապլահ խաթրերնիդ խօշ եղաւ, հէ՛ չօճուխներ, մնացածն ալ գալ տարի. իշապլահ ողջ մնանք տէ Աստուած խսմէթ ընէ նէ կէնէ էյլէնիշ կ'ըլլանք ըսելով, տանտիլինը ոտքի ելաւ եւ սկսաւ պզտիկ աղջկանը քըրտինքերը սրբել: Խեղճ պզտիկը ժամերով ծածկոցին տակ քրտինք թափած էր լուռ, անխօս, վախնալով որ այդ պաշտօնէն կը հրաժարեցնեն:

Երեկոյին երբ արածելէ դարձող ոչխարներու պէս խուժա խուժա ամէն ոք իր տունը կը դառնար, մեր վիճակի հանրմներն ու աղաներն ալ օրուան ժամանցին վրայ խօսակցելով, խնդակցելով իրենց տունները դարձան մինչ իրենք իրենց երկու վերացեալներ գլուխ գլխու քիթ-քիթի բաներ մը կը խօսակցէին . . . Օր Նաուդիկէ ձեռքը թուղթ մը կար որուն վրայ մատիտով սա տողերը կը գրէր:

Յօնքերդ աղեղ դէմքդ է լուսին

Մաղերը թափած վրան մերկ ուսին եւն:

ՎԱՅԱՆ ՓԱՓԱՋԵԱՆ

ՅԵՍԱԿՅՈՒԹԵԻՆ ՄԸ

—Աչքդ լոյս, Սուրբիկ հանրմ, իմացայ որ թող նշաներ ես:

—Հա՛ աղջիկ, աչքդ լուսով տարոսը քուկինիդ:

—Հէմ ըսին որ 100 ոսկի ալ փարա կուտաք կոր եղեր. իրա՞ւ է:

—Հա՛ աղջիկ, տղան էլմասի պէս տղայ, բանը գործը գիտցող, բէք շնորհքով, ինչո՞ւ չի տայինք:

—Աղէկ տմա, քուրուկ, հիմակուան ատենն ալ ատա տար փարան գտնալը խօլայ բան չէ:

—Մտիկ ըրէ՛ որ պատմեմ, քուրուկ տէ, դուն ալ գարմանտս որ ատանկ միւրվէթ կրնայ մի ըլլար եղեր:

Ողորմած հոգի փեսաս, լուսերուն մէջը պառկի հէմէն, բէք գործը գիտցող մարդ է եղեր. ողջութեանը սիկուրթայի տրեր է տէ մեռնելէն շաքաթ մը ետըը 200 ոսկի փարան սիկուրթաճին իր ծառքովը բերաւ համբեց:

—Քա ամա իմ կիտցածս էր նէ, փեսադ տուն չու նէր խանութ չունէր. ատ ի՞նչ սիկուրթասի է. իլլէքի կոցած տեղն ալ 60 դուրուշէն էվէլ քիրա չէր խտար:

—Հա՛, ան ատենը մենք ալ զավալը մարդուն մեղքը կ'առնէինք քի քիրան աման ըլլայ տէյի չօճուխները ծակէ ծակ կը խօթէ, մէյէր իսէ հալս ունի եղեր մարդը ինքզինքը սիկուրթայի տրեր է եղեր տէ, ամսէ ամիս իրմէն զրկելով փարաները սիկուրթաճին կուտայ եղեր, որ մեռնի նէ տղաքը հայպէ հասըլ չըլլան:

—Քա՛ ատ ի՞նչ աղէկ բան:

—Կէլ կիթ, գիտես ա, ան թսուրիի պէս մարդը իրեք օրուան մէջ կ'տորեցաւ. Աղջիկս ըսես նէ մաղաղ-

կուն բան մը եղեր, ինչ ընելիքը չաղբմիշ ըրեր էր. մէջ մըն ալ նայիս որ, սիկուրթածին իմացեր է մեռնելը, ո՞չ հէմէն Ստուռած բանն յաջողէ, մէկ օրը հաղար ընէ. ինչ ըսեմ. Հետը 200 ոսկի առած բերաւ՝ աղջկանս ծառքը դրաւ, ըսաւ քի Կոմիտաս աղան ողջութեանը ինքզինքը սիկուրթայի արեր է քի մեռնի նէ 200 ոսկի տղոցը մընայ տէյիս Անիտէ Միրիճանս, Աղաւնիս, աղջիկս թուղթ մը իմզալամիշ ըրին, բարաները առին:

—Ա՛խ, Սուրբի՛ հանրմ, մասալ կ'ըսես կոր կիտես քի քա ստ փարայէն կուտաք կոր հիմայ հա՛:

—Եա. հէմ ստ փարային կէսը Միրիճանս սէրմայէ ըրաւ տէ խանութի թէղկեանի տէր եղաւ, հէմ մեղ աղբուր աղբուր կը նայի կոր, կէսն ալ Աղաւնիիս թրախօմա կուտանք, կը կարգենք կոր:

—Քա՛ քուրուկ ստ սիկուրթածին անունը ըսէր տէ մէյմը երթայի տեսնուէի, աճապա Զապէլիս համար ալ կրնա՞նք պան մը ընել:

—Մի՛ կենար, գնա՛, ստ սիկուրթային ֆայտան ան խըտար տեսայ քի ամէնուն պիտի դուրցեմ օր ա՛նօթի կենան տէ գրուին, չիւնքի խումպարան փարայ ձգելէն աւելի ֆայտալըյէ՛: Քա՛ տեղն ալ բէք խօլայ է: Դառնիկ Աստուածատուրեան ներկայացուցիչ Է՛ՔԻԹԱՊԼԸ ընկ. Ստամպուլ Անանիատի խան:

Մ.

Ն Ա Մ Ո Ր Ն Ե Ր

Պարոն մը իր սպասաւորին հարցուց:

—Ստակ ուղելու համար սա անպիտան Մ...ին պացի՛ր:

—Այո, գացի:

—Ինչ պատասխանեց:

—Ստակ չունիմ, ըսաւ:

—Քանի մը խօսք չըսի՞ր անամթին:

—Ի՞նչպէ՛ս չըսի... առանց ստակ առնելու ո՞ր կ'ուղես որ երթամ, ըսի:

—Էյ ինչ բաւա:

—Ո՞ր աւանակին քով որ կ'ուղես, հոն գնա՛՛ ըսաւ... ես ալ ձեր քով վերադարձայ:

* *

Ծխախոտը ասկէ անկէ հայթայթող ծխասէր երիտասարդ մը, առջի օրը իր մէկ բարեկամին՝ մաերմօրէն ըսաւ:

—Ո՛հ, դու միշտ պատրաստ սիկառ կը ծխես, ինծի հատ մը տուր:

—Չունիմ, որովհետեւ սիկառ ծխելը խապառ թողուցի:

—Ծխելը դադրեցուցի՞ք... բայց ինչո՞ւ համար:

—Էհ, իրաւ որ, զքեզ այդ յոռի սովորոյթէ՛ք քետ կեցնելու համար:

* *

Երկու սիրահարներու միջեւ:

—Ոհ, օրիորդ, եթէ գիտնայիք ո՞ր աստիճան կը սիրեմ զձեզ. չի կայ զոհողութիւն մը, որ ձեր սիրոյն յօժարակամ յանձն չառնում:

—՛հ, իրաւ կ'ըսէք. ուրեմն ինչըրեմ իմ սիրոյս քը-

րոջս հետ ամուսնացիր, որովհետեւ մայրս երգում ըրաւ որ, մինչեւ որ մեծ քոյրս չանդաւորէ, զիս չպիտի ամուսնացնէ:

* *

Վաղեմի հնակարկատ մը՝ որ պօրսայի խաղերու մէջ հարստացած էր, անցեալ կիրակի խիստ չքեղ հագուած Բերայի մեծ փողոցէն անցած պահուն, իր հին ընկերներէն մէկուն հանդպեցաւ, որուն հագուստները մաշած, եւ բաճկոնին օձիքը չափազանց խլտած էր:

—Արդ ուզարդդ սքանչելի է ընկե՛ր, ըսաւ հարուստը ծաղրական շեշտով մը. բայց Երեցէ՛ք որ ըսեմ ձեզ թէ բազմաթիւ կեղտոտ արատներ կան հագած Ժա՛ւէթիդ վրան:

—Կը տեսնեմ որ դուք ալ շատ խնամով հագուած էք, պատասխանեց միւսը. որովհետեւ բոլոր արատներունդ վրայէն գեղեցիկ Երեցէ՛ք մըն էք հագեր:

* *

Հաճի Մանուկ աղան, ժամանակէ մը ի վեր, չուկայ գործի չէր երթար: Առջի օրը կ'ընէ՝ հաճի Բարա հանըմը, ամուսնոյն կ'ըսէր:

—Քա՛ աս մինչօք սօնը տունը նստելուն ծարը ո՞ր պիտի երթայ, մա՛րդ Աստուծոյ, չարչի է՛լ գործ մը փնտռէ, նոյէ, ամէն մարդ բռնին գործին ետեւէն է. քիչ շատ կը փաստկին կոր:

—Պէ՛կ ի՛նչ, բարա պէտք է. առանց ստակի ինչ գործ կ'ուղես որ ընեմ...:

—Հիշ օր չէնէ պարտք ըրէ. անոր ալ ստակ պէտքը չէ՞՞ եա:

* * *

Կ Ը Հ Ա Ի Ա Տ Ա Ք

Կը հաւատա՞ք որ եկեղեցական երգեցողութիւնները կանոնաւորելու համար, Կրօն. Ժողովոյ ձեռնարկութիւնը յաջողութիւն գտնէ:

—Կը հաւատա՞ք որ Պատրիարքարանի պիւտճէն հաւատարակչութեւ համար դարման մը գտնուի:

—Կը հաւատա՞ք որ Օրթաքէօյի Ս. քարոզիչը յաւ զգացած չըլլայ Թաղ. Խորհրդոյ նախկին անդամներէն ոչ մէկուն չը վերընտրուելու դժբաղդութեանը համար:

—Կը հաւատա՞ք որ Զիյմէճեան Սրբապետի քահանայն, հրաժարի ամուսնական արձանագրիչ ըլլալու պաշտօնէն, քանի որ բազմաթիւ կարօտ եւ անօթի քահանայներ կան:

—Կը հաւատա՞ք որ Պօղոս Բաշա Նուսար՝ Պօլսոյ թերթերուն կարեւոր գումար մը զրկէ:

—Կը հաւատա՞ք որ Եղիպտոսի առաջնորդի ընտրութեան խնդիրը այս սաք օդերուն մէջ տաք կերպարանք մը առնէ:

—Կը հաւատա՞ք որ Նիկոմիդիոյ առաջնորդը հրաժարական տայ իր պաշտօնէն:

—Կը հաւատա՞ք որ Իզմիրի ազգ. սնտուկին պարտքերը վճարող բարերար մը գտնուի այդ քաղաքին մէջ: Ասոնց ոչ մէկուն կը հաւատամ:

ԵՍ:

ԿԵՍ ԱՊՏԱՆԻ ԱՆ ԹԱՓԱԲԻԻՅԻՆ

Կարգացի թափառական տողերդ Պ. Թափառիկ, եւ ի՞նչ կ'ըսես, Թափառական Հրեան միտքս չիյնա՞յ մի, ան լեռները կը պտտէր լաւագոյն ապաւորման արան մը զըտնելու համար, դուն սակայն բարեբաղդ կը համարուիս Սուրիանդակի յետնակողմը վայելելու պատուին արժանացած ըլլալուդ համար . . . :

Լուսնոտի տողերդ կարգալով, կը մտածեմ թէ երեւակայութիւնդ գրգռուած պէտք է ըլլայ, ատոր ըսելիք չի կայ:

Եթէ իմ ցցուցած հեղինակներուս գրքերէն մէկ մէկ բառ սորված ըլլայիր, պիտի կրնայիր քեզի պատշաճ ոճ մը, եւ հետեւաբար քիչ շատ գրելու ձեւ մը սորված ըլլալ, որով մէկ կողմ պիտի ձգէիր ծիծաղաշորժ կակազուներդ, որոնք քու դատարկ գանկիդ մէջ սնանելու միայն դատապարտուած են:

Եթէ յաջողիս ուրիշ անգամ մըն ալ . . . Սուրիանդակի առաջնակողմը գրաւելու պատուին արժանանալ, կը տեսնուիմ այն ատեն քեզի հետ . . . :

Ապտակին միւս մասն ալ այն ատեն կը նետեմ երեսիդ, ո՛վ պապա թափառիկ:

ԱՓ

Մ. Խ. Այս պատասխանը «Թափառիկին» միայն ուղղուած է:

Յաջորդ թիւին մէջ ուրիշ յօդուած մըն ալ պիտի հրատարակուի, որ առաջին յօդուածին շարունակութիւնը կրնայ համարուիլ եւ որուն մէջ Սամաթիացիներուն լաւագոյն կողմերը նկարագրուած են:

Այդ յօդուածը հրատարակուած պիտի ըլլար մինչեւ հիմայ, եթէ մէկ քանի կանխակալ թիւրիմացութիւններ պատճառ չըլլային անոր յետաձգման:

Ստացած ենք նաեւ մէկ քանի գրութիւններ որոնք չպիտի հրատարակուին անոնց մէջ անձնական գծով հաշիւներ խառնուած ըլլալուն համար:

«ԾԱՂԻԿ»Ի ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ԱՏԱՐԱՋԱՐ Մայիս 24.—Արամեան վարժարանին մէջ բաներ մը դարձեր են: Մանրամասնութիւնները նամակով:

ԱՏԱՐԱՋԱՐ Մայիս 25.—Ներսէսեան վարժարանի աշակերտները գերեզման տարուելով, Ծաղիկի հատուածներ արտասանուելու տրամախօսութիւններ եղեր են:

ԱՏԱՐԱՋԱՐ Մայիս 26.—Դինին վրայ դրած է. (Ահանջը խօսի բազոսեաններուն):

ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՅ 27 Մայիս.—Այսօր Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ կատարուեցաւ հաստատութեան տարեգարձը. չքեղ սեղան մը արուեցաւ. բաժակներ առաջարկուեցան բարեբաղաց յիշատակին համար: Ի մէջ այլոց Պարտիզակցի Վահան վարդապետ հետեւեալը խօսեցաւ:

«Լուսաւորչայ լոյս հաւատքը մինչեւ հիմայ անխախտ պահած ենք, գինի խմենք, գինի՛:»

ՀԱՆԷՊ 28 մայիս.—Մեր վարդապետը բաւական զգածուեցաւ լրագիրներուն գրածներէն եւ հիմակ քաշուած է մէկ կողմ. նոր տնտեսական ժողով մը կազմուեցաւ քաղաքիս պատուաւոր վաճառականներէն, որոնք վարդապետին հասոյթի ազդիւրները ցամքեցուցին: Հալեալ երբէք այս քան կանոնաւորութիւն տեսած չունէր:

ՄԱՔՐԻԳԼԻՂ 22 Մայիս.—Օր նոր, պատմութիւն նոր: Ծանուցուած է թէ, ով որ հաշուական խնդրի մը ունի թաղ, խորհուրդին հետ եւ կ'ուզէ օրինաւորապէս յանձնելոյն, անընդունելի պիտի դատուի, մինչեւ որ իր հաշուետուութիւնը ընդունուելու մասին նախապէս աղերսաբար մը արտօնութիւն չի խնդրէ: Աւրէին տակը տակաւին ի՞նչ ծիծաղելի բաներ լսելու բաղդը պիտի ունենանք:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ազգ. հիւանդանոցի 67րդ տարեգարձը հինգշաբթի օր կատարուեցաւ մեծ հանդիսաւորութեամբ:

Առաւօտուն Ս. Պատրիարք Հայրը շրջապատեալ եպիսկոպոսներէ, վարդապետներէ եւ քահանաներէ, նորայէն անոյշ ջուրի աղբիւրի բացումը կատարեց: Ս. Պատրիարք Հայրը կայս. պալատ հրաւիրուած ըլլալով, Տ. Գէորգ եպիսկ. Երէցեան պատարագեց եւ օրուան հանդէսին վրայ հակիրճ այլ ազդու քարոզ մը խօսեցաւ: Պատարագի աւարտումէն յետոյ պատարագիչ սրբաւանը հանգիստաւոր թափորով առաջնորդուեցաւ Կիւլպէկեանց գերեզմանին վրայ, ուր հոգեհանգստեան պաշտօն կատարեց. յետոյ նոյն թափորով հաստատութեան բոլոր յարկերը այցելեց եւ օրհնեց ամէն դասակարգի պատասպարեալները:

Ի վերջոյ շքեղ սեղան մը տրուեցաւ հրաւիրեալներու ուր բաժակ առաջարկուեցաւ նախ Վեհ. Սուրբ անձի արեւշատութեանը, ինչպէս նաեւ ամենայն հայոց Ս. Հայրապետին, Տ. Մաղաքիա Ս. Պատրիարքին, Հիւանդանոցի բարեբարներուն յիշատակին եւ Հոգաբարձութեան անգամոց կենացը:

—Ճարտար ջուրակահար, դաշնակահար եւ երաժշտական հեղինակ Յարութիւն էֆ. Սինանեան զբօսական ճամբորդութիւն մը կատարելու համար հինգշաբթի օր Ֆրանսական «Էգուլթէօր» շոգենաւով մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ դէպ յիշմիր:

Վ Ր Ի Պ Ա Կ

Անցեալ շաբթուան Ծաղիկի մէջ «չպիտի մոռնամ» վերնագրով յօդուածին գլուխը գրուած «առջ. Բլատեան»ը պէտք է կարդալ առ Ձ. Բլատեան:

ԷՔԻԹԱՊԼ

[ՄԻԱՅԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՅ]

ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԷՆ ՀԶՕՐ
Կենաց Ապահովագրական Ընկ.

ԵՐԱՇԽԱՐՀՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԻՈՒԽՆ Է

1 Միլիառ 227 միլիոն ժրանգ

ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ Կ. ՊՕԼՍՈՅ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

ԹԱՇՃԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ

Բերա Մեծ Փողոց թիւ 308 Քոնֆորսիայի դիմաց

Պատիւ ունին ծանուցանել իրենց բաղմոթիւ յաւաքողիցայ թէ իրենց վաճառատունը վերստին բացուած է, միեւնոյն տեղը, ուր կը ծախուին ըստ առաջնոյն կանանց չրջաղղեստի համար ամեն տեսակ պիտոյք, ծաղիկ, կոճակ, սաքինէի, ժապաւէն, ժանեակ, եւայլն եւայլն. ու կանանց արդուզարդի վերաբերեալ իրեղէններ, Բարիզի առաջնակարգ գործարաններէ պատրաստուած: Այս վաճառատուն իր 25 տարուան յարատեւութեամբ արդէն արդոյ յաճախորդաց վստահութիւնը գրաւած ըլլալով աւելորդ կը համարուի կրկին յանձնարարել:

ԳՐԱՏՈՒՆ Զ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ

Զագմագնրլար, Վալիսէ խան

Բազիրք Անգղ. - Հայ. Ե. Յակոբեան, գին քառ-գոնէ 54, ընտիր թղթով 108: Գաւառական կարգով 30%:

Բազիրք Սէմիրճիպաշեան, գրքին ետեւը յատուկ անուանակարգներով. գին քառգոնէ 15, լաթակաղճ 17 1/2: Գաւառական կարգով 30% զեղչ:

Պէտք ունեցողները իրենց գրատունը դիմել պարտին:

ՐԲԵՐ

Բաց ի հայ եւ հայատառ Տաճկերէն բաղմոթիւ վէպերէ, գրատան մէջ կը գտնուին Հիւկոյի, Զօլայի, եւ այլ բաղմոթիւ երեւելի հեղինակաց գրքերը, հանդէսներ, պոէզի տեսակ դասագրքեր, մանկավարժական պատկերազարդ գրքեր: Ուսուցիչք, ուսուցչուհիք, գրասէրք կը հրաւիրուին այցել եւ օգտուիլ առիթէն:

Թէ վաճառելի եւ թէ վարձու գրոց պայմանք մատչելի են ամէն քսակի:

Գրատունը բաց է ամէն օր, եւ պատրաստ ամէն տեսակ յանձնարարութիւն կատարելու, եթէ փոխարժէքը չանխիղ է:

[Հաստատեալ յամին 1852]

ՏԻՐ. Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄԱՐՈՅԺ

Թ/ա 396, Մեծ - Փողոց Բերա

(Եանիի Գարեջրատան վրայի յարկը - ճիշդ Զըպուգ-ճեանց դէմ)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենապատիկ ցաւած աղաներն մէկ անգամէն կը լեցուին, ցաւով դիմելու եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ:

Նորահար եղանակաւ, նաւրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական աղաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն ըստ տարիքի, ճամոզութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ:

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու, եւ ամենակատարելագործեալ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնախնուցութիւն:

Յ. Գ. Ձմեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր), ինչպէս նաեւ ամէն օր, (մինչեւ կէս զիշեր) հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղին:

Ա. Զ. Դ.

Այս անգամ կը վաճառուին մեծ ու փոքր քանակութեամբ Ազգ. Հիւանդանոցի սեպհականմաքառա դերձաններն հրանարիչ Մեսրոպովիչի գրասենեակին որ ի Կ. Պոլիս Գաւառատո խան թիւ 1:

Այս առթիւ կը խնդրուի Արդոյ Հասարակութենէն որ փութան փորձել այս դերձաններն: Փորձառու եւ մասնագէտ անձինք հաստատած են առաւելութիւնը հրապարակի վրայ գտնուած առաջնակարգ դերձաններէն:

Փորձեցէք եւ անմիջապէս պիտի տեսնէք առաւելութիւնը:

Եւ միանգամայն օգնած պիտի ըլլաք Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցի հարիւրաւոր խեղճ եւ անկար պատրաստողին:

Բաժանորդագրութիւն [կանխիկ]

Պոլիս եւ Գաւառներ Տրկն. 50, Վեցմա 25, Եռմա 15 զշ. Օտար երկիրներ » 12, » 6, » 3 ֆր Դրամի տեղ բօթայի բուլ ալ կ'ընդունուի Գաւառներէն: Թղթատարի ծախքը մեր վրայ է:

ԾԱՂԻԿԻ Խմբագրութեան եւ Վարչութեան վերաբերեալ ամէն գրութիւնք պէտք է ուղղուին Առ

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԷՕԳՄԷՃԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ ԾԱՂԻԿ ԵԱԲԱԹԱԲԵՐԹԻ

Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Արտօնատէր Ա. ՈԱԲԱՅԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊԻՊԷՐԵԱՆ

Զիւմպիլլի խան միջնայարկ Թիւ 18